

Numărul 15. Oradea-mare 11/23 aprilie 1899. Anul XXXV.

Apare duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2, dean 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Pe Dunăre.

Fragment.

Pornim. Malurile drepte și uscate fug îndărăt. O pulbere măruntă de aur plutește sub cerul albastru, în zăriștea necată de soare. Departe, la răsărit, dealurile goale, rumene ale Măcinului par aprinse. Un val de pământ așternut de-a curmezișul în fața noastră ascunde vederea Galașilor. Din stânga, prin două spărturi largi în malul galben, ponorit, întră liniștit bogatul Siret, mănunchiul puternic în care se împreună și se amestecă toate apele Moldovii. Nici unul din riurile cari străbat țara noastră nu soarbe atâția afluenți în undele lui. Privit pe hartă, Siretul pare-un copac uriaș culcat dealungul Moldovii, cu rădăcina 'n Dunăre și cu ramurile-î rășchirate, pierdute prin crăpăturile munților. Cărauș neobosit, el aduce corăbiilor catarguri și umple schelele Dunării de avuțiile codrilor depărtați. Și și noapte răsună vara frumoasele-î văi de doinile plutașilor.

Scăpătăm de după un dâmb, și de-odată ni se deschide strălucitoarea privesște a Galașilor. În port stăi sute de vase. Ne credem într'un oraș pe apă.

Pe tot brêul cheiului e îmbulzeală, forfot, amestec de limbă. Ciudată impresie-mi dau primii pași pe uscat, după atâta plutire. Mi se pare că pământul se mișcă, se clatină sub mine. Aici, în partea aceasta de

jos a orașului se vântură bogățiile și marele negoț al portului. Aici sunt fabricile, gările și docurile cu largul lor basen încungiurat de magazii de grâne și de mărfuri, la ușa cărora trag corăbiile Dunării ca o trăsură la scară. Aceasta-î vatra Galașilor vechi, vestita schelă a Moldovii, „Veneția mării Negre“ cum îi dăcea odinioară scriitorii străini. Pe-aici se 'ntorceau

Domnii noștri cu pitacul împărătesc de la Tarigrad. De-aici, și din limanul Brăilii, porniau în răsărit corăbiile grele, încărcate de grâne și zaherele strinse cu hapca de pe mănoasele noastre ținuturi, pe vremea când firmele turcești numiau Moldova și Valahia „hambarele Sultanului“.

Fruntea orașului, partea liniștită și frumoasă a Galașilor, se desfășură 'n sus, de-asupra portului, pe podișul ridicat între Siret și Prut. Nimic nu-ți mai amintește timpurile de groază și de jaf prin care-a trecut orașul acesta mare și plin de viață. Case vechi, cu ziduri groase și drepte, văruipe pe dinafară, cu obloane la ferestre, și cu balcoane ruginite de care-aternă vrejuri uscate de ederă, aș aerul unor bē-

FATĂ DIN BETLEHEM.

trâni gospodari cari-ș păstrează portul, firea și datinele lor strămoșești neatinse de prefacerile vremii. Me primblu visător prin strădile largi, tăcute și pline de soare ale orașului, pe când gândurile mele me poartă cu veacuri în urmă. Vêd republica înfloritoare a Galașilor, înainte de Dragoș-Vodă, grămădind pe piețele ei bogățiile răsăritului și ale apusului, în zarva negustorilor adu-

nați din toate părțile lumii. Văd pe Alexandru Cel Bun petrecând pe Ioan, fiul lui Ioan Paleologu împăratul Bizanțului: alai mare, și muzici și călăreți însoțesc pân' la corabie pe tinerul mosafir, care, mai târziu ajungând împărat, își aduce-aminte de frumoasa ospitalitate a țării noastre și trimete Voivodului Moldovii titlul de rege și coroană imperială, iar mitropolitului mitră de patriarh.

Văd pe Petru Rareș, cu pletele pe umeri, cu cămașa desfăcută la piept, ingenunchiat pe marginea Brateșului și 'ncordându-și brațele vênjoase pe măjile încărcate de pește: nici cu visul nu visează că 'n vremea asta, pe când el asudă trăgând la năvod, crainicii trimiteși prin țară îl caută să-i spuie că sftenicii Moldovii s'au strîns la Iași și l-au ales Domn.

Văd apoi Tătarii și Turcii gonind pe uliți mulțimea orbită de spaimă, călcând femeii, copiii și bătrânii în copitele cailor, dând foc caselor părăsite, prefăcând bisericile 'n grajduri, și 'nfigându-și sulițele, ude de sânge, în ochii sfinților de pe icoane. De sub norii groși de fum zbucesc lungi țipete de jale și de groază. Și iarăș zarea se limpezește. Se 'ntorc pribegii la vetrele lor. Orașul prinde a se infiripa. O nouă viață se începe sub cărmuirea pîrcalabilor înțelepți și harnici. Și când de pe cele două maluri ale Milcovului pornesc glasuri de frați să cânte

„Hai să dăm mână cu mână
Cel cu inimă Română“ ...

Galații ne dau pe Costachi Negri, unul din cei mai învățiați apostoli ai unirei, iar când cele două principate ridică 'n mâinile lor o singură coroană și cer un domn pămîntean, Galații le dau pe Alexandru Ion Cuza.

„Varda!“ Punțile se trag cu zgomot. Roata izbește puternic în valuri, începe malul să se depărteze, casele par că se 'nvîrtesc. Pe cheiul plin de lume bastelele flutură 'n vînt. De după munții Dobrogiei soarele se arată 'n ceața dimineții ca o ghiulea de foc. Trecem pe lângă nemărginita oglindă a lacului Brateș, de care ne desparte un brâu de pămînt clisos și fără vegetație, de-alungul căruia se așterne vechia șosea a Prutului spre Reni. În dreapta învîlesc malul desigur de lozii și de trestie. Dunărea se întoarce din drum, ca și cum ar vrea să-și mai arunce-o privire — cea din urmă — peste câmpiile Moldovii, și 'n larga îndoitură pe care-o face 'n țermul Dobrogiei, ne pomenim din nou trecînd prin fața Galaților. De asta-dată vedem tot orașul ca 'ntr'o panoramă. Un vînt rece suflă dinspre miadănoapte. Dintre maluri umbrite de salcii iese Prutul tulbure și milos, cea din urmă solie pe care-o mai primește Dunărea de la Carpați. De-aici țermul stîng nu mai e al nostru. Ne-apropiem de munții Isacei. Vîrfurile lor vinete, pleșuve, trag lini tremurate și colțuroase pe albastrul cerului, brăile sînt îmbrăcate 'n codru, iar jos, pe poale, se 'ntind sîmănături, imășuri și livezi. Un braț mic s'abate din Dunărea. Pe malul rîpos se vede orașelul Isaceea, vechiul Noviodunum, încungiurat de lanuri de grâu, apoi mai 'n jos fortăreața Eschi-cale, în giurul căreia s'au dat pe vremuri multe răsboaie sîngeroase între Turci și Ruși, cari năvăliau ușor aici prin vadul Isaceea. Tot prin vadul acesta a fost venit și Dariu în potriua Sciților, cu cincî sute de ani înainte de Christos; dar cum a venit, așa s'a întors, căci Sciții s'au retras departe spre

munți, și Dariu și-a ostenit oastea zadarnic căutându-l.

Ceva mai la vale, la furca Ciatalului, Dunărea se desparte în două mari brațe, cari, deschîndu-se în arcuri pe laturile unei rariști de sălcii, se depărtează, pentru a nu se mai întîlni nici odată. Brațul Chilia, rîpos și sêlbatec, fuge la stînga și scaldă hotarul nostru dinspre Rusia pînă la mare unde-și descarcă apele prin șapte guri. Noi apucăm la dreapta pe brațul Sulina, și peste o jumătate de cias sîntem în fața portului Tulcea. Aici Dunărea face o curbă largă spre miadădi și 'mpinge orașul între dealuri uscate, pietroase, pe culmea căroră morile de vînt par niște cerșetori gârboviți, cu brațele 'ntinse. E o căldură năbușitoare. Ca niște globuri de smarald strălucesc cupolele verzi ale bisericilor. Pe strădile pline de soare oamenii, caii de la trăsuri, aș o înfățișare tristă, bolnavă, și de-abia se mișcă. În tot orașul e o lăcere ș-o liniște de noapte. Casele dorm cu perdelele lăsate. În aerul încropit e un miros de mușetel și de piele rusească.

Pe la toacă ne urcăm pe-un vapor mai mic și plecăm înainte. De-abia am pierdut din ochi morile de vînt de pe dealurile Tulcii, și iată că din brațul Sulina se desface 'naintea noastră un al treilea braț Stîntul Gheorghe, a căruî linie albă se 'ndoae spre dreapta și se 'nfundă 'n stufăriș. În această rupere și împraștiate de valuri peste delta Dobrogiei, Dunărea pare c'ar încercă să s'ascundă, să fugă de puterea covârșitoare a mării, care-o atrage ș-o chiamă de departe, cu strigătul talazurilor ei, s'o soarbă și s'o mistue ca 'ntr'un morment. De giur-împregiur, cât bate ochiul, e un șes mlăștinos acoperit de papură. Brațul Sulina, în mare parte canalizat, cu malurile pietruite, s'așterne drept și alb ca o pânză de argint peste neteșitul acesta verde, pustiū, nemărginit. Unde și unde vezi pe mal câte-un conac de pescari — o hrubă lungă acoperită cu malduri de stuh; câte-o barcă, cu pânzele 'ntinse se ivește, ca o pasere din alte lumi, în dunga dreaptă și strălucitoare a apei. Cai slobodi, ies din desisuri, scutură din cap, și se uită la noi nedumeriți, speriați. Pustiitatea, sêlbătăcia acestor locuri moarte, oceanul acesta de trestie care-și leagănă 'n vînt valurile arămi, și mai ales tăcearea aceasta adîncă, nesfîrșită, te face să te crezi departe de pămînt, într'o altă planetă. Cătră sară, zărim înaintea noastră mai întei câteva suluri de fum risipindu-se molatic în albastrul cerului, apoi cartarguri ascuțite, din ce în ce mai multe, apoi coșuri nalte, turnuri de biserică, coperisuri de case, un oraș care iese din apă și se ridică încet, încet, atras afară, chiamat la viață și la lumină ca de puterea unei vrăji. Este Sulina, portul fericit, în fața căruia trag corăbiile mării și ale Dunării, cu bogății din toate țările lumii.

De-alungul cheiului sînt înșirate, cu privire spre mare, otelurile, agențiile, palatul comisiunei Dunărene și toate clădirile mai însemnate ale orașului. Doue diguri largi de piatră călăuzesc valurile canalului în lăuntrul mării. Aici se sfîrșește lungă și glorioasă călătorie a bătrînului Istru. Aici mândria și puterea fluviului-rege se sfarmă de talazurile grele ale mării, învălmășind în vuetul acestei izbiri undele și strigătele întregului popor de rîuri pe cari le-a smuls din coapsele munților. Și 'n sfada aceasta de ape, de-asupra volburii acesteia îngrozitoare se leagănă pururea un clopot a căruî bătae dă de șeire mărinarilor pe vreme de ceață să fie cu luare aminte. E noapte. Sub cerul negru, fără stele, orașul doarme. Ascultă plescăitul somnoros al valurilor — vecinica și deșarta frămîntare a

mării. Departe, cele două faruri de la capetele digurilor, clipesc în întineric ca două candelă 'ntr'un cimitir; din când în când mi se pare că aud glasuri boscându-se pe apă; dangătul clopotului răsună tremurător și jalnic în mușenia nopții.

A. VLAHUȚĂ.

În sedări

Însedar îmi seamă gândul pe cărări acoperite
Cu bolți 'nalte de frunzișuri și cu laturi înflorite,
Printre munți ce-și uita fruntea în desimi de brad și fag:
Vis, apurarea rămăne, tot ce inimei e drag!

Și cu toate-acestea mintea-mi, ca o marmoră sculptată,
Nu-și mai șterge 'ntipărirea unui chip iubit odată:
De aceea, nervi și sânge, înainte-mi zugrăvesc
Numai chipul tei, ca numai pe acesta să-l privesc.

Tot ce-aud, e-o vorbă spusă ca s'aline și să 'mpace, —
Toată vorba colorată de-acel vesel ris ce place;
Tot ce vîd e întruparea drăgălașei tale firii
Și a ceea-mi este vraja sufleteșei mulțămirii.

Iar când somnul vine-a lene cu gând bun să me cuprindă,
Prima-i grijă e, de pleope, tot icoana ta să-mi prindă;
Și adorm, credînd că viața duc cu tine necurmat, —
Cel mai mîndru vis din câte poate 'n lume fi aflat.

Astfel mi se face noaptea ca o zi înviorată
De lumină și mișcare, de viață-adeverată;
Astfel ziua tristă vine să înceapă noaptea rea:
Noapte 'n care pierd speranța că vei fi candva a mea.

N. RADULESCU-NIGER.

Binefacerile zăpezei. Zăpada joacă un rol foarte important în ce privește filtrarea, curățirea aerului atmosferic. Cu fiecare fulg de zăpadă cad la pămînt tot felul de prafuri vătămătoare cari, înainte de căderea zăpezei, mișună în atmosferă și pe cari noi le înghițiam. Câte corpuri infinite de mici: animale, vegetale și minerale nu joacă într-o veselă rază de soare! În aer se găsesc tot felul de corpuri: bumbac, lână, polen, silice, fer, plumb, oțel, granit, plus nenumărații germei: baccili și microbii, cari caută cu lăcomie carbă terenul lor de cultură. Printro simplă acțiune de iritațiune, praful atmosferic pare susceptibil a pricinui catarul, bronchita, slăbirea vîdului și alte boale. În orașele mari, cu fabrici multe, aerul e plin cu tot felul de prafuri vătămătoare. Locuitorii înghit acide sulfurice și chlorhydrică în cantitate însemnată; ei sînt otrăviți încet. Zăpada ia toate impuritățile acestea și le tărășește la pămînt, curățind, în jocul ei prin vîzduh, aerul și scăpînd astfel pe oameni de multe boale.

Pe povirniș.

Palid, cu privirile rătăcite, avea un aer de stupiditate, ce-ți inspiră milă. Eră confus, vorbiă puțin și-i eră, nu știu cum, rușine. Am privit în fața lui și n'am mai aflat expresia vieții de odinioară, și fruntea lui nu mai avea timbrul băiatului deștept de odată. Eră ca și când vremea ar fi șters toate nădejdiile, ce ănsași mi le dase, toate iluziile, ce le legasem de mintea bietului meu prieten. Numai ochii erau aceeași. Frumoși și mari, își păstrasera schinteirea lor adîncă, ca și când ar fi voit să spună în tacerea lor de o inteligență îngropată, gata să se stingă...

*

Il cunoșeam de mic, și-mi eră drag. Băiat deștept, ineztrat cu frumoase talente și totuș modest ca față mare.

Dar modestia aceea nu eschidea încașinarea lui în foarte multe casuri. Eră lucruri, cari nu i le putea-i scoate din minte odată cu capul. Și antitesa aceasta îl făcea să-mi fie și mie drag, interpretându-o eu drept firmitate de caracter.

Și totuș încașinarea asta i-a pus capul.

Când m'am pomenit în o zi, că-mi vine tulburat, cu ochii umezi de fericire, am ramas ca trăsniț.

— Să ști, mă... s'o veți... și să mori!..

— Ce să ști? Pe cine să vîd?

Și a început să-mi vorbească cu ochii aprinși de un foc nebun și pătimaș.

O față săracă și bună și scumpă și ângeră...

Vorbe! Mai încap vorbe!

Par că cineva ar fi în stare să pună pe hîrtie cuvintele, ce dragostea le inspiră inimilor virginale — dragostea dintei!

Atunci lumea e așa de bună... viața așa de dulce, așa de nespuse de dulce!.. Vîntul poartă șoapte de iubire, pîraiele murmură povești de îndrăgiți și florile ascultă și se înduioșează și plîng cu lacrimi de rouă. Lumea întregă se reduce la o singură ființă, uii tot ce are să fie și buimăcit de fericirea clipei îi întinzi brațele să cuprindă cu ele o lume întregă.

Copil neșciutor, întinde-ți brațele, nu te gîndi că ele nu vor fi în stare să cuprindă lumea toată, iubesc, și lumea vei ave-o în brațe.

Îl ascultam distrat.

Me perdeam cu gândurile la icoane scumpe, de-a pururi pierdute și nu înțelegeam că vorbele lui fără șir erau un fragment, din acel dulce joc al iubirii, cu care se începe tragedia vieții. Căci viața totuș tragică este. Poți urmări cu atențiune treptele pe cari se ridică eroul; îl veți la culme și ști că trebuie să cadă. Acesta e cursul normal. Sînt, se înțelege excepții, când eroul cade fără de a se fi ridicat mai întei, dar acestia nu seceră aplause, nici nu ne cerșesc lacrimile milei!

Și cum priviam în ochii lui aprinși, vedeam la lumina lor licăriri de viitoare fericiri și în aceeaș vreme umbre de durere.

Când mi-a spus înse de cine eră vorba, am sărit ca mașcat de șerpe.

— Nu! Pentru Dumneșeu, nu fi nebun! Nu e de tine.

Eră un suflet comun, un suflet cu mult mai de jos, ca să poată fi vrednic de el.

Și am început la rîndul meu să-i vorbesc cu insistență, să-l capacitez.

Vorbe, vorbe, capacitări! Par că nu-l cunoșceam eu?

El avea pentru toate argumentele mele un gest de nepăsare, un zimbet.

— Nu-î de mine? Are să me nefericească? Atâta pagubă! Nefericească-me! — Îmi răspunde el, apoi adăuse: Tu știi că n'am ținut nici odată la fericirea vieții, dar dacă viața noastră are un sens, auzi, dacă viața noastră are un sens — glasul prietinelui se îndușă — nu pot... și totuș... Viața noastră trebuie să aibă un sens!..

Au fost zădarnice toate.

Când i-am văzut înaintea altarului, mi-a venit să me pun în genunchi în fața femeii aceleia frumoase și doritoare de viață, și s'o rog, ca pe Dumnezeu s'o rog, să nu-mi nefericească prietenul.

*

Ei — și?

Aș pute să scriu paginii întregi, să-mi descarc tot amarul din suflet asupra ființei, ce mi-a nenorocit prietenul. Prietenul meu, viitorul lui cel frumos, mintea lui, Dumnezeule! Dar aș fi prea lung și revolta mea e târzie și neputincioasă. În două cuvinte veți înțelege totul: o ticăloasă.

**

Când l-am revăzut, abia l-am mai putut cunoaște. Palid, cu privirile rătăcite avea aer de stupiditate, ce-î inspiră milă. Am privit în fața lui și n'am mai aflat expresia vieții de odinioară, și fruntea lui nu mai avea timbrul băiatului deștept de odată. Eră confus, vorbea puțin, și când vorbea, simțial o duhoare, ce te izbea în față, duhoarea de rachiu...

Numai ochii își mai păstrasera schinteierea lor adâncă, ca și când ar fi voit să spună în tacerea lor, de o inteligență îngropată, gata să se stingă.

SIMIN.

Guarda e passa.

Femeie, — floare

Imbătătoare

Din luna mării,

Orin rupt din răi, —

Ce-mă cați în cale?

De ce, agale

Când îmi vorbești,

Stăpână-mă ești?

Fugi!... Ce vorești?

Nu 'ntinde plasa!...

Me ispitești...

Guarda e passa!

Guarda e passa?

Nebun sunt eu?

Să pleci tu? Bine!

Și'n urmă, cine

Va fi mireasa

Gândului meu?...

Cântări de jale,

Prelungi cântări

S'aud în cale,

In loc de-a tale

Dulci desmierdări?

Per cer ca ghița

Să n'am o stea?

Pustie văța

De-acum să-mi stea?...

Nu!... Ești a mea!

Ce-o fi, să fie!

„Guarda e passa“

E-o nebunie...

Intinde plasa!

HARALAMB G LECCA.

Alphonse Daudet.

Aventurile lui Tartarin din Tarascon

Traducere din limba franceză de Lia Măgura.

(Urmare.)

Episodul al treilea.

L a l e i.

II

Unde vedem apărând un domn măruntel.

Prin geamurile aburite, Tartarin din Tarascon zări o piață frumușică, regulată, împresurată de arcade și portocali. În mijlocul pieții soldații mici, ca cei de plumb, făceau exerciții în ceața limpede a dimineții. Pe la cafenele se deschidea obloanele. Într'un colț o hală cu legume... Eră încântător, dar nu miroșiă încă a lei.

„La Sud!... Mai la Sud!“ murmură buțul Tartarin ghemuindu-se în colțul lui.

În acest moment ușa se deschise. O boare de aer proaspăt intră, aducând pe aripele ei, în mijlocul parfumului de portocali înfloriți, un domn foarte măruntel, îmbrăcat cu o redingotă alunie. Domnul eră bătrân, uscățiv, sbârcit, ținându-se țapen, cu fața cât pumnul, o cravată de mătase neagră, lată de cincă degete; subțioară ținea un ghiosdan de piele și o umbrelă. Un perfect notar de sat.

Domnul cel măruntel se aședă în fața lui Tartarin. Vădând materialul de război al tarasconezului, pără foarte mirat și începă să privească pe Tartarin cu o stăruință supărătoare.

Căi se deshamară, se inhamară alții și diligența porni. Domnul privi într'una pe Tartarin. Acestuia îi sări în cele din urmă țandăra.

„Asta te miră?“ țise uitându-se și el țintă în fața micului domn.

„Nu, dar me supără“, i răspunde celalalt foarte liniștit. Și adevărul e că cu cortul, revolverul, pușcile și cu cuțitul de vânătoare — fără să mai vorbim de corpulența lui naturală — Tartarin din Tarascon, ocupă mult loc.

Răspunsul domnului îl supără.

„Și-î inchipui poate, că voi merge la lei cu umbrela dtale? țise marele om cu mândrie.

Micul domn își privi umbrela zimbând blând, apoi cu aceiaș flegmă:

E C H O.

„Atunci, domnule, dvoastre sînteți? . . .

— Tartarin din Tarascon, omorîtor de lei!“

Spunînd aceste vorbe, curajosul tarasconez își scutură ca o coamă, ciucurile fesului.

În diligență fu un moment de înmărmurire. Trapistul își făcu cruce, cocotele țipară și fotograful din Orléansville se apropiă de omorîtorul de lei, visînd deja la deosebita cinste de a-î face portretul. Numai domnul cel mărunțel nu-ș perdî cumpătul.

„Și ai omorît deja mulți lei, domnule Tartarin?“ întrebă el foarte liniștit.

Tarasconezul îl dete repede gata.

„Și câți, domnule! . . . De ai avé dta atâtea fire de pîr pe cap“.

Toți din diligență începură să ridă, uitîndu-se la cele trei fire de pîr galben, cari stău sbirlite pe capul domnului.

Fotografal din Orléansville, luă la rîndul seî cu-vîntul:

„Grozavă e meseria lui dvoastre Tartarin. Ai uneorî momente tare urite . . . Așă ca bietul domnul Bombonel.

— Ah! da, omorîtorul de pantere“, făcu Tartarin foarte disprețuitor.

„Îl cunoașceți? întrebă domnul cel mărunțel.

„Mai e vorbă . . . Am vînat mai mult de doue-deci de orî împreună“.

Domnul cel mic zimbi.

„Venați dar și dvoastre pantere, domnule Tartarin?“

— Une-orî, să-mî treacă de urit“, dîse îndrăcitul tarasconez. Apoi adăogă, ridicînd capul cu o mișcare eroică, care inflăcără inimile cocotelor:

„Asta nu face, cât vînațoarea de lei!“

— La drept vorbind, îndrăsnî să dîcă fotografal din Orléansville, o panteră nu e decăt o pisică mare . . .

— Foarte adevêrat, dîse Tartarin, care nu se supêră a coborî puțîn gloria lui Bombonel, mai cu seamă în fața damelor.

Acî diligența se opri, conductorul venî de deschise ușa și adresîndu-se micului bîtrîn, îi dîse foarte respectuos:

„Ați ajuns, domnule“.

Micul domn se dete jos, și mai înainte de a închide ușa dîse:

„Îmî dai voe ca să-î dau un sfat domnule Tartarin?“

— Care, domnule?

— Zeî! ascultă-me. Ai aerul unui om de treabă, îmî place mai bine să-î spun ce e. Înapoiază-te repede în Tarascon, domnule Tartarin . . . Îți pierdî vremea degeaba pe aici. Se mai găsesc câteva pantere prin provincie; dar ptiu! așa e un vînat prea mic pentru dta. Cât despre lei, s'a isprăvit! Nu mai e nici unul în Algeria. Prietenul meî Chassaing a omorît tocmai pe cel din urînă“.

După aceasta, micul domn salută, închise ușa și plecă rîdînd, cu ghiosdanul și umbrela sub subțioară.

„Conductor, întrebă Tartarin, făcînd mutra lui obișnuită, cine e omul așa?“

— Ce fel? Nu-l cunoașceți? Dar așa e domnul Bombonel“.

(Va urmă.)

Fenomenele sugestibilității.

În să amintesc în privința aceasta unele experimente făcute de Bornheim (profesor de psihiatrie la facultate de medicină din Nancy).

1. Un individ a povestit ipnotisatorului (lui Bornheim), că e tratat reu din partea nevastei stăpînului seî. I s'a sugerat apoi, că după ce se va deșteptă va intră în odaia stăpînului seî și-î va face imputări cu privire la purtarea necuviincioasă a nevastei sale; apoi iarăș va adormi peste vre-o 5 minute. Deșteptat din ipnosă vede într'adevêr pe stăpînul seî, porneșce spre el și-î spune „Bună dîua dle N. Me simt foarte fericit de a te puté vedea, căci trebuie să-î spun, ce-mî zace la inimă. Nevasta dtale e o femeie rea, ea s'a cutedat să me bată; asta n'o pot suferi; voi face arătare la poliție“. Nu mult după aceasta iarăș adoarme.

2. Experimentul următor se refereșce la un individ inteligent, nici decum isteric sau nervos. Acestuia i s'a sugerat, că după ce se va deșteptă are să meargă în odaia profesorului N. și acolo va scrie pe o bucățică de hîrtie „am dormit foarte bine“ și lângă ce a scris, va pune o cruce. Deșteptat cu un sfert de oră mai în urmă, a și executat toate cele sugerate lui. Întrebîndu-l ipnotisatorul de ce a pus crucea lângă ce a scris? raspunde „într'adevêr nu șciu, așă mi-a picat în minte“.

3. Tot individului acestuia i s'a sugerat cu altă ocașune următoarele „după ce te vei deșteptă, scrie pe o hîrtie următoarea propoziție „în absența dtale voi merge la dl Liébault“. Aceasta o subscrii. Aici înse greșești. În loc să te subscrii singur, vei subscrie numele meî. Numai acuma vei observă, că ai greșit; vei șterge numele meî și-l vei scrie pe al dtale“. Deșteptat din ipnosă, le-a executat cu cea mai mare exactitate toate sugerate lui.

4. Alțuia i s'a sugerat „cînd te vei deșteptă vei merge spre locul acela. Acolo vei da de o damă, care îți va oferî o corfă cu mure. Îi vei mulțumi pentru ele, vei da mâna cu ea și 'n urmă vei mîncă murele“. Deșteptat peste jumătate de oră, merge spre locul destinat și dîce „Bună dîua doamnă! Mulțumitele mele“, apoi dă mâna cu ea. Ipnotisatorul porneșce spre el, îi arată corfa imaginară. În urmă apoi începe să mînănce murele; una câte una le bagă în gură; le suge cu cea mai mare plăcere; aruncă coșile la o parte; din cînd în cînd își șterge mînile. Toate pîldele înșirate dovedesc, cumcă ipnotisații împlinesc toate sugestiile date lor sub ipnosă, după deșteptarea lor din ipnosă. Sugestiile acestea se numesc sugestiile postipnotice. Tot de categoria acestora se țîn și așă numitele sugestiile continuative. Spre ilustrarea acestora servească următoru lexemplu: Unui ipnotisat i s'a sugerat, că mâna dreaptă e paralisată și decî nu și-o poate mișcă. Înainte de deipnotisare, ipnotisatorul și-a uitat să-î sugereze, că mâna nu e mai mult paralisată și decî și-o poate mișcă. În consecință, individul respectiv și 'n stadiul deștept, în decurs de 4 dîile, nu și-a putut mișcă de fel mâna. În urma urmelor s'a vîdut silit să meargă la ipnotisator, care l-a și scăpat de paraliza mînei prin sugestia corespundătoare.

Ipnotisații împlinesc sugestiile date lor sub ipnosă nu numai îndată după deșteptarea lor din ipnosă, ci chiar și după un timp mai îndelungat.

1. Astfel i s'a sugerat unei femei dimineața, că sara are să vină de nou la ipnotisator, împodobită înse

cu panglice, având să se închine de trei ori înaintea ipnotisatorului. La timpul fixat s'a prezentat și a lucrat în sensul sugestiilor date.

2. Altuia i s'a sugerat la 11 ore înainte de a., ca la 1 oră d. a. va avea să treacă de două ori în sus și 'n jos peste strada Stanislau din Nancy. Ceî incredințași cu controla s'au convins despre executarea corectă a poruncii date.

3. Altuia i s'a sugerat dimineața, că sara are să meargă, pe o cale plănuită dinainte, la chioscul de lângă academia din Nancy; aici va cumpără un număr de foi „Petit Journal“ și apoi va întoarce pe o altă cale. Deșteptat din ipnosă le-a executat toate acestea cu cea mai mare punctualitate.

4. Un alt ipnotizat a promis ipnotisatorului, că după 13 zile, la 10 ore iarăș îl va cerceta. Deșteptat nu și-a adus aminte de nimica. Peste 13 zile înse, punct la 10 ore l-a cercetat pe ipnotisator, după ce a făcut o cale de trei kilometri.

Într'un cas, unicul în felul seș, observat de Liébeault și Liégeois, ipnotisatul a împlinit sugestia dată lui după un an zile, fără ca în restimpul acesta să-l fi făcut cineva atent la sugestia dată lui. Toate sugestiile acestea realizate după un timp mai îndelungat se numesc suggestion à échéance.

Se naște acum întrebarea, că oare în ce stadiu se află indiviții respectivii la împlinirea sugestiilor postipnotice? Pe baza diferitelor observări făcute în direcția aceasta s'a constatat, cumcă 1, ei nu-și aduc aminte de lucrurile isprăvite postipnotice; 2 că sub decursul isprăvirii lor sunt într'un grad foarte mare sugestibili și 3 totodată își aduc aminte de lucrurile isprăvite într'o ipnosă premergătoare.

Din toate acestea rezultă, că indiviții respectivii se află la împlinirea sugestiilor postipnotice într'o ipnosă nouă.

E de însemnat, că indiviții din ipnosă motivează mai întotdeauna severșirea sugestiilor postipnotice. În cazul sus atins, când i s'a sugerat ipnotisatului, că după deipnotizare va bea paharul cu apă de pe masă și 'n urmă se va închina de trei ori — fiind ulterior întrebat de ce a beut apă? a răspuns „mi-a fost sete“ și de ce s'a închinat? „am cugetat că me pot duce“. El are iluziunea, ca și când toate acestea din voința sa proprie le-ar fi făcut.

O deosebită valoare e de a se atribui sugestiilor postipnotice din acel punct de vedere, că prin ele putem scuti pe indiviții respectivii de a pute fi ipnotizați și de mulți alți necompetenți. Astfel Laufenauer face amintire despre un bolnav de al seș, care a fost atât de bine ipnotisabil, încât de multe ori ajungea de sine singur în stadiul ipnotic. În urmă apoi i-a sugerat, „de acú încolo nici de tine singur, dar nici sub influința vre-unui ipnotisator nu vei mai ajunge în stadiul ipnotic, ci numai eș sunt și voi fi în stare să te ipnotizez“. În consecință n'a mai ajuns de sine singur în stadiul ipnotic.

Nu mult după aceasta l-a cercetat de noț pe prof. Laufenauer în clinică, când deodată s'a simțit reș și l-a cuprins un insult isteric. Laufenauer a trebuit să se depărteze momentan, bolnavul înse l-a lăsat pe mâna unui coleg cu acel scop, ca acesta să-l ipnotizeze și 'n urmă, ca întotdeauna și de asta dată, să-l scape prin sugestia terapeutică, corespunzătoare de insultul isteric. El s'a și pus să-l ipnotizeze, bolnavul înse n'a ascultat de el. Întrebându-l de ce se o-

pune? bolnavul i-a răspuns „nu-î dl dr. Laufenauer aici și afară de el nimenea altul nu me poate ipnotiza“. Ipnotisatorul înse s'a folosit de o apucătură bună, i-a spus anume „privește numai, chiar acum ți-a sosit o epistolă de la prof. Laufenauer, în care îți scrie, ca să te lași să te ipnotizez“, când apoi de fapt i-a și succes ipnotisatorului de a-l ipnotiza cu cea mai mare ușorătate.

Asociațiunile nu stagnează sub decursul ipnosei. Sugestia dată reimprospetează în mintea ipnotizatului ideile, cari stau în legătură strînsă cu ea, cari sunt coordonate ei. Asociațiunile din ipnosă înse tot nu corespund celor din stadiul deștept. E caracteristic pentru ele, că pot fi disociate prin o sugestiune nouă. Fiecare sugesție dată o putem face să dispară prin o altă sugesție nouă. Dacă-î sugerez ipnotizatului una după alta, că e în apă, că vrea să-l mușce vre-un câne, că e soldat, că e călugăriță, atunci într'un chip corespunzător sugestiilor acestora, va face mișcări de notat, de apărare, va sta drept cu peptul scos afară, se roagă cu mâinile ridicate spre cer. Frica, groaza cumplită nu-l împedică, ca 'n secunda următoare să nu izbucnească în hohote; învata vitejească și războinică nu-l împedică, ca 'n secunda următoare să nu fie smerit și plin de evlavie.

În acest sens, ipnotisatul e un instrument adevărat în mâinile ipnotisatorului, care poate să-î dirige într'o variațiune adevărat caledoisopică voința, toate faptele, toate ideile. Impregiurarea aceasta dovedește înse pe de altă parte, că în ipnosă se schimbă asociațiunile într'atâta, întrucât numai acele se validează, cari stau unele cu altele într'o legătură pe cât se poate numai de strînsă, așa dicând organică; pe când asociațiunile controlătoare — atât de caracteristice pentru stadiul deștept — sunt oprimate. Chiar pe baza lipsei asociațiilor acestora controlătoare ne putem explica de ce ipnotizații împlinesc chiar și sugestiile cele mai absurde cu mare iușime, cu mare ușorătate. Pe baza acestora, de voință nici nu poate fi vorbă în ipnosă; pe de altă parte e adevărat înse și aceea, că unii ipnotizați se opun unor sugestiilor cu deosebire neplăcute, vătămătoare pentru ei. Un om serios, conșcincios și ambițios nici când nu va împlini o astfel de sugesție, prin care ar pute să devină ridicul; un bigot nici când astfel de sugestiile, în consecința cărora ar trebui să severșească fapte necreștinești.

Procesele de asociațiune le putem influința nu numai prin sugestiile verbale, ci chiar și prin gesturi, prin mișcări de o oarecare expresiune.

Dacă ridic brațele ipnotizatului și mâinile i le potrivesc astfel, ca și cum o facem aceasta de fapt atunci, când ne rugăm — fața-î va exprima evlavie. Dacă așed degetele ipnotizatului pe buzele sale astfel, ca și cum obișnuesc a o face aceasta mulți, cari atunci sărutări din depărtare, — atunci fața-î va exprima bucurie și va zimbî. Dacă strîng mâna ipnotizatului pumn și brațul îl așed într'o poziție amenințătoare, atunci fața-î va exprima serioșitate și mânie.

Drd CORIOLAN NEDELCU.

Între doi soți, cari de trei zile stau certați, și cari în sfârșit se hotăresc să facă pace.

Ea: — Fie, convin... am și eș defectele mele!

El: — Oh! sigur! sigur!

Ea (minunată): — Și cari?

SALON.

Scrisoare literară.

— „Din vremuri apuse“, memorii de dna Iudita Secula n. Truța. București, 1899. Tipografia Minerva. —

Amintiri din patruzeci-și-opt avem atât de multe, dar foarte puține fixate pe hârtie și lăsate drept tezaur neperitor generațiilor viitoare.

Rënd pe rând apun figurile mărețe de cari se leagă mișcarea redeșteptării noastre naționale, se sting și mărturiile acelor evenimente, ducând cu sine amintirea vremurilor grele și a faptelor prea puțin răsplătite.

Ceea ce ne rămâne noue sunt palide icoane ce ni le alcătuim pe temeiul câtorva scrieri, datorite puținilor, cari ș-au dat samă de importanța fixării evenimentelor. Sânt palide aceste imagini ale noastre, fiind că sânt incomplete, sânt esența numai a câtorva frânturi din vremile apuse.

Bariț, Șuluț, Axente, Moldovan au lăsat câteva memorii. Rapoartele prefectilor, plânsorile fruntașilor (publicate și în nemțește, la Viena 1849) expun în șir cronologic accidentele în precipitarea lor. Dar toate aceste la un loc nu sânt decât o parte a întregului. Sute de detaurii, cum s'a desfășurat în toate părțile Ardealului, lipsesc. Iar când e să descrii un eveniment, care a sguiduit neamul întreg în așa măsură, caracterul aceluia numai în aceste detaurii se poate găsi.

Astfel fiind, trebuie să fim recunoscători tuturor acelora cari grăbesc a salvă aceste amănunte, până a nu se perde în lumea uitării. Toate amintirile din acele zile de glorie și restriste au pentru noi preț enorm, căci vor servi la scrierea istoriei noastre naționale, când o pană mai dibacie ca ale noastre va face o icoană completă a acestui mosaic.

Memoriile doamnei Iudita Secula, apărute zilele aceste la București, vor contribui desigur și ele la deservșirea icoanei fidele.

Meritul memoriilor doamnei Secula nu e a se căută în expunerea unor fapte istorice necunoscute până acum, sau în descoperirea unor planuri de operațiune și în descrierea invingerilor și înfrângerilor, — așa cum ar scrie memorii bunăoară dl Axente. Ca femeie, ca mamă română, ca inimă simșitoare, autoarea a elucidat înse o pagină a vremilor apuse, care până acum a fost prea puțin atinsă. Ne introduce adecă în viața *familiară* din acel timp de frământări. Ne face să cunoașcem viața agitată a unei familii și de aci să deducem asupra soartei tuturor. Vedem suferințele celor ce stau departe de lupta brachială, a femeilor și copiilor refugiați în codru și dați pradă neajunsurilor. Și analiza acestor dureri și sbuciumări sufletești, de cari o familie a fost părtașă, e de mare însemnătate pentru cel ce voiește a se indeletnici cu partea psihologică a vremurilor grele de-acum 50 de ani.

Familia, despre care scrie dna Secula, este familia meritosului preot Truța din Cricău, — satul renumit de la poalele munșilor apusenii. Autoarea, fiica

acestui preot, „găzduitor al tribunilor“, ca mică copilă a îndurat toate loviturile pricinuite de adversarii neamului și acum ni le descoperă și noue, parte după propriile aducerii aminte, parte înse după îndigetările reposatului seii părinte.

E după adunarea de la Blaj. Focul revoluționar mistuiește mândrele lăcașuri ale Românilor. Dinspre Zarand vine Kemény Farkas cu trupele kossuthiene și amenință țara Moșilor viteji. Familiile române, mai cu seamă familiile fruntașilor sânt silite a se retrage cu mic și mare în desistea pădurilor seculare și a munșilor, ca adversarii să le peardă urma. În urma lor rămâne un gol și o pustietate sinistră, iar în pădure îi așteaptă pe toți miseria.

Frumos de tot ne descrie dna Secula exodul familiei Truța din Cricău, caravana de mai multe cară trase de vaci cu lapte, în cel dinteiu mama cu cei patru copilași sub grija bătrânului seii tată (moș al autoarei), iar în urmă proviantul și servitorimea credincioasă. Iau drumul către Zlagna și Abrud și de-aci înspre pădurea Feneșului, iar în calea sa caravana po- poseșce noaptea sub cerul liber, la un loc cu alte cete de refugiați, în giurul unui mare foc, de pare că e un popor călător, ce e pe cale aș părăsi pentru totdauna vatra părintască. E din cale afară vie, sinceră și plină de firesc sentimentalism zugrăvirea acestor scene din viața unei familii peregrine.

Mai înteiu cunoașcem doue momente din viața acestei familii. Iubirea intimă între sine, dragostea mamei față de copilașii seii de a căror soarte este atât de îngrijorată și față de soțul seii credincios, pe care îl șcie urmărit de vrăjmași. Iar momentul al doilea este paza familiei față de chiar consăngenii seii, căci în acest timp de zăpăceală generală, adeseori se întemplă ca chiar consăngenii să rēvnească la viața și bunul teii propriu, — cum s'a întâmplat aci, că un servitor, crescut în casa acestei familii, a atentat la viața preutesei Truța, pentru a-i smulge din sin o sumuliță de galbeni, sau cum a fost cazul cu Iuonu Popii, care prin „intrigă și ură“ voiă să rēpună pe popa Truța.

Dar scenele cele mai dureroase pentru această familie, scene cari pe colitori trebuie să-i emoționeze adânc, sânt acele în cari doi dintre cei 4 copilași nu mai pot resistă oboseli și miseriei și istoviți de boală își dau sufletul în brațele mamei desnădăjduite. Fără cosciug, fără preot, ci acoperite numai de ramuri verđi și de lacrimile părinșilor, micile cadavre sânt transportate din munte jos într'un sășor, unde noaptea pe nesimșite le așadă în pământul rigid.

Simșii o jale profundă, vėdend cum aceste mici și inofensive ființe cad jertfă stărilor triste și cum se frânge inima mamei iubitoare, căreia nu-i este îngăduit nici măcar a udă cu lacrimi mormentul micilor seii copilași.

Aceste sânt acele intime detaurii de viață familiară și stare sufletească despre cari până acum, cum amintiți, atât de puțin s'a scris și cari în stil mare sânt un corolar esențial al memorabilelor evenimente.

Din restul memoriilor vedem, că soartea familiei Truța cătră sfērșitul rēșboiului civil se îmbunătățeșce, prin faptul că forestierul Mor din Abrud, de origine germană, o găzduieșce și o șcie apără de toate nevoile.

Toate aceste dna Secula le presintă ca momente de visări din anii copilăriei, momente pline de chinuri și amar, cari înse acum aparțin — „vremurilor apuse“.

Cetindu-le simțim jale și duiosie, dar gustăm totodată rara plăcere de-a cetii lucruri noi despre acele falnice vremuri, lucruri scrise cu avânt și într-o limbă atât de frumoasă și de poetică cum nu prea avem prilej pe la noi de-a cetii. Pentru aceea micul volum al dnei Secula merită lauda și recunoștința noastră deosebită.

Volumul acesta chiar și în partea sa tehnică este atât de drăgălaș, încât nu pot încheia fără a atrage atenția cetitorilor acestei reviste asupra valoroasei tipografii în care s'a efectuat tipărirea.

„Minerva” — astfel se chiamă — este cel mai nou atelier de arte grafice din București, stând sub direcțiunea unor bărbați destoinici și cu mare dragoste pentru promovarea inteselor noastre culturale și în special al artei grafice.

De patru luni, de când există, a scos în piața literară cărți de un tipar admirabil și de o rară frumusețe și consistență tehnică. După „Călimarul Minervei”, care atât prin picturile artistice cât și prin bogăția și variația materialului literar a ajuns în scurt timp la locul înteiu dintre toate calindarele românești de până acum, tipografia „Minerva” a tipărit un șir de cărți datorite celor mai capabili scriitori ai noștri. Aici a apărut „Casta-Diva” cea drăgălașă a dlui Lecca. Aici s'au tipărit „O lecție”, dramă de dl Radu Rosetti; „Între două lumi”, dramă în versuri de Ovid Densușan; „De pe la noi”, nuvelete de D. P. Pacașianu și mai pe urmă „Din vremuri apuse”, memoriile dnei Secula. Toate aceste în scurt interval, având coperte atât de artistice lucrate, încât pot fi podoaba celor mai strălucite saloane în cari se găzduiește arta modernă.

Aceste spre orientare cetitorilor noștri!

București, 1 aprilie, 1899.

L. C. H.

De la București.

Beneficiile la Teatrul Național. — Preoții și prima fiecărei unii. — Minciuni convenționale. — O casnicie. — Gr. G. Toilescu. — D. C. Ollanescu.

Teatrul Național ș-a închis stagiunea. Asta nu va să dică totodată și încheierea reprezentațiilor, căci aceste se continuă până la Paști, ba și după aceea până la un timp. Aceste reprezentații înse nu mai sunt ale direcțiunii generale, ci se dau de către actorii pe socoteala și în folosul propriu, sunt beneficiile lor.

Ar fi foarte de dorit ca aceste beneficii, de cari la teatrele mari nu se mai dau, să înceteze și aici, căci ele degredeză arta și pe artiști.

Când un actor își alege piesa de beneficii, nu mai consideră valoarea aceleia, ci numai și numai puterea-i atrăgătoare; astfel apoi se părădă piesele cele mai ciudate, nedemne de scena unui teatru național, numai pentru că acelea intră în gusturile masselor și astfel aduc lume în sală.

Dar e și mai umilitor ceea ce un actor la asemenea ocașii trebuie să facă afară din teatru. După ce ș-a ales piesa și i s'a acordat sala, pornește prin oraș, pe la toți cunoscuții, oferindu-le bilete de intrare, o adevărată cerșitorie; iar unde nu poate merge, trimite biletele în plic, în speranța că nu se vor refuza, tot cerșitorie și asta, înse deghisată.

Dilele trecute veduți la restaurant o tineră fe-

meie, palidă și enervată, care umblă pe la toate mesele unde avea cunoscuți și le oferia bilete pentru o „reprezentare extraordinară”. Cunoscuții făceau fețe lungi și plătiau, iar alții rideau de se prăpădiau.

Morala fabulei este să se dea actorilor leafă destulă, ca să poată trăi și să nu fie siliți a se umili cerând mila prietenilor și a cunoscuților.

Dacă arta cerșește, nu me mir, căci aici toată lumea face numai politică și n'are vreme să spriginească și arta. Me mir înse vedând cerșind și preoții, căci — ori ce s'ar dice — evlavia aici este destul de mare și credem că preoțimea n'are să se plângă de sărăcie.

Ce să dici înse când veți preotul venind în fiecare prima și a lunei, în otel, intrând din odaie în odaie, s'o sfințească și să primească apoi câțiva bani?!

La prima aprilie petreceam vesel cu o societate într'un restaurant. De odată ușa se deschise și intră un preot cântând, însoțit de criznicul care aducea apa sfințită. Aparițiunea lui neașteptată înse numai pe mine me surprinse; se vede că cei de aici sunt obișnuiți cu de-al d'aceste. Nică preotul nu se genă de loc, ci se duse de la masă la masă cântând și stropind cu apa sfințită, câtă vreme unii se sculau și sărutând crucea, aruncau contribuția lor în vasul criznicului, iar alții nepăsători nu se interesau de loc și-și făceau dejunul în tihnă.

Asupra mea scena aceasta a făcut înse o impresiune rea, căci a purtat cele sfinte prin birturi și a face din sentimentul religios un obiect de speculă, este un scandal.

Liberi sunt preoții să sfințească în fiecare primă a lunei casele și locuințele particularilor, precum se face și pe la noi în unele locuri, dar să între cu crucea prin cărciume, numai pentru ca să-și adune câțiva lei, este a-ți bate joc de credință.

Să ne întorcem iar la teatru, unde poate vom găsi momente de distracțiune.

Dilele trecute am asistat la două reprezentații interesante. Una ni-a oferit-o piesa „Minciuni convenționale” a dlui Vasile Leonescu; cealaltă, comedia „O casnicie” de căpitanul dl Gr. G. Ursachi.

Drama dlui Leonescu în 4 acte este o piesă de salon, în care o damă din societate nu vrea să-și mărite fiica după un pictor; în cele din urmă fata fuge cu pictorul și mama, care vede aceasta din fereastră, cade moartă.

Lucrarea e bine înghiebată, sunt o mulțime de tablouri dramatice, cari denotă că autorul, însuș artist al Teatrului Național, cunoaște bine scena. Limba e frumoasă, dialogurile și conversația peste tot cu spirit.

În deosebire a reușit actul al doile, unde fiica mărturisește mamei sale, că iubește pe pictorul și că fără el nu poate trăi. Spaima mamei morfiniste, p'aci să-și stingă viața, se izbește de rezistența fetei. Și când ele se află în culmea iritațiunii, când sentimentele lor se ciocnesc violent, — de odată intră societatea, în fața căreia ambele trebuie să-și stăpânească zdrobirea inimii. Mama e incapabilă, cade de jumătate moartă; dar fata izbucnește într'un ris, nervos și nebunatic, încât în cele din urmă leșină și ea.

Sunt, nu-i vorbă, scene, de reproșat. Înse cărei piese nu i s'ar pute găsi greșeli? Ș-apoi nu trebuie să criticăm produsele noastre dramatice cu rigoarea ce

se poate aplică dramelor de literaturile străine. Avem să ne bucurăm, că și în limba românească au început să se scrie piese cu calități bune.

Piesa dlui căpitan Ursachi e inspirațiunea musei vesele. Comedia sa are trei acte și toate trele sunt atât de bine combinate, atât de vioi și scrise, că ilari-tatea nu mai încetează și publicul nici nu observă cum i-a trecut o sară.

Subiectul e foarte simplu, inse cu totul potrivit pentru București. Vedem înaintea noastră desvoltându-se peripețiile unei vieți casnice, în care femeia a adus o creștere rea, ce nu cunoaște alt scop al vieții decât luxul; câtă vreme bărbatul muncește din greu și astfel e ocupat cu grigile d'a-î pute să satisfacă toate caprițiile, ea îl acuză că o neglijează și-și caută un amant. Din fericire, o scenă escelentă o vindecă. La bărbatul ei, care este avocat, vine o femeie, despărțită de bărbat. Aceea încredințându-i procesul, îi face istoricul despărțeniei. Nevasta avocatului, creștând că bărbatul ei are o relație cu acea femeie, ascultă de după paravan toată relatarea acelei femeii, relatare care se potrivea tocmai cu situația ei. Și cum aceea descrie starea în care a ajuns, ingratitudea față de un bărbat bun, căința care a părăsit-o de atuncia, — inima nevastei avocatului svēni și se împacă cu bărbatul.

Se poate obiectă, că figura soacrei din piesă e prea exagerată, că țeranul-client n'are ce căută într'un salon, — faptul e că piesa este foarte hazlie, nici un moment auditorul nu se plictisește, ci rîde, rîde într'una.

Și în cele din urmă, asta e critica cea mai adevărată.

La Atenei s'a ținut serbarea societății istorice a studenților universitari, al cărei președinte e neobositul nostru profesor, istoric și academician, dl Gr. G. Tocilescu.

Când veți activitatea prodigoasă a dsale, nu știți unde să-l admiriți mai mult? Pe catedră? Sau scriind profundele sale studii istorice? Ori pe conferențiarul distins?

Mai cu seamă avem înse să ne mirăm, de unde are atâta timp, ca să poată îndeplini toate aceste lucrări? Și totuși nu obosește.

Trebue să-l audă odată la Academie sau aiurea, ca să ai idee de entuziasmul unui om inamorat de știința sa. Ar fi în stare să vorbească toată ziua și tot n'ar exaură bogăția studiilor sale.

La serbarea de la Atenei a avut și dēnsul un moment de odihnă. Momentul acesta l-a întrebunțat spre a aplauda pe artiștii Teatrului Național cari au jucat trei piese, a cântat și printre ele au ținut monologuri.

La Academie a fost serbătoare în vinerea trecută. A cetit dl D. C. Ollanescu. Prin urmare și tribunele au fost pline de dame.

Cel mai frumos academician, dsa e duplu artist. Întăiu al condeiului, apoi al predării. Are o voce sonoră, care umple toată sala și știe s'o moduleze astfel, că toate nuanțele lucrării ies la iveală, publicul rămâne captivat și toate mâinile aplaudează, cum a aplaudat și vinerea trecută.

IOSIF VULCAN.

Academia Română.

— Sesiunea generală din 1899. —

V

Dr. V. Babeș contra dr. Pușcariu. Se știe că dl dr. Pușcariu, profesor la Iași, a anunțat Academiei de științe din Paris, că a descoperit agentul patogen al turbării. În ședința publică de la 2/14 aprilie a Academiei Române dl dr. V. Babeș a făcut relativ la obiectul acesta o comunicare, pe care a terminat-o cu următoarele afirmațiuni:

1, că până în ziua de astăzi agentul patogen al turbării nu e descoperit;

2, formațiunile descrise la Iași, ca fiind paraziți turbării nu au a face nimic cu aceasta boală și nu sunt paraziți;

3, formațiunile descrise la Iași ca paraziți turbării nu sunt decât niște artefacte produse prin maltratarea substanței nervoase;

4, trebuie căutat microbul turbării pe alte căi călăuzându-se după localizarea leziunilor ratică și de toate caracterele particulare ale acestei teribile boale.

C. A. Rosetti ca critic și director de teatru. În ședința publică de la 2/14 aprilie, dl D. C. Ollanescu a cetit sub titlul acesta un capitol din lucrarea sa intitulată „Istoria teatrului”. Autorul începe cu starea înnapoiată a teatrului, pe timpul primilor ani ai înființării, pe temeiul scrisorilor lui Alexandri. Atunci s'a ivit la București Mateiu Millo, care cu feeria „Baba Hârca” a atras lumea de pretotindenii. Într'acea s'a înființat Teatrul Național, al cărui director a fost C. A. Rosetti, inse n'a avut succes. Atuncea a luat direcțiunea Millo, dar lumea naltă n'a sprijinit teatrul. Pe vremea aceea a înființat C. A. Rosetti diarul „Românul” în care a început să publice critice teatrale. Î prima critică a atacat pe Millo, că de ce a pus pe scenă o piesă atât de rea ca „Așa e lumea”. La a doua piesă a vinit lume mai multă. C. A. Rosetti a continuat să scrie critice încurajatoare. A avut și o polemie cu Cornescu, Cantacuzino și Odobescu, cari apăsău tinera boerime atacată că nu spriginește teatrul român. Teatrul inse nu mai luă un avânt. Atunci luă direcțiunea însuș C. A. Rosetti, care formă un repertor ales și o trupă din actorii cei mai buni, în fruntea cărora strălucia Millo. Din nefericire inse nici sub direcțiunea lui Rosetti n'a vinit boerimea la teatru, cu toate că repetițiile se făceau sub conducerea sa. El a trimis la Paris doi artiști la studii. Veni guvernul lui Nicolae Goleșcu, care dete sprijin teatrului. În sfârșit, revenind la limba actuală a scenei, accentuază că precum limba este una și aceeași, astfel și pronunțarea ei trebuie să fie uniformă și termină în mijlocul aplauselor generale.

Firmane. De la ministeriul afacerilor străine se primește în copie și traducere franceză 22 firme din anii 1560—1567 adresate Domnilor Români Alesandru Lăpușneanu și Petru Șchiopul sau unor funcționari înalți ai Porții, toate privitoare la istoria Românilor.

Dl. Sp. Haret prezintă pentru colecțiunile Academiei din partea dlui Petrescu, consul al României la Constantinopol, o chartă turcească a Mării-Negre și a țărilor dimpregiurului ei, chartă care a fost distribuită oștirilor turcești în timpul de la 1877—78.

Academia la înmormântarea lui Catargiu. La propunerea dlui Maniu s'a decis ca Academia să asiste prin delegațiunea sa la înmormântarea lui Catargiu,

să exprime vėduvei prin o adresă condolențele sale. Totodată s'a decis să se trimită și o cunună, iar pe palatul Academiei să se arboreze steagul negru. Adresa de condolență a fost redactată de dl B. P. Hașdėu.

Dl I. M. Moldovan a înșciințat că nu poate veni la sesiune.

Dl V. M. Stefaneli, membru corespondent, ales în sesiunea trecută, în secțiunea istorică, mulțumește pentru alegerea sa.

Comisiunea financiară pentru cercetarea compturilor pe 1898 se alege în persoanele dlor Haret, Stefanescu, Saligny.

Dicționarul limbei române. Comisiunea însărcinată cu organizarea facerii dicționarului limbei române, prin raportul seū, arată că lucrarea s'a continuat, dându-i-se extensiune mai mare. La Iași dl Al. Philipide, dimpreună cu cei patru tineri cari lucrează sub conducerea sa, a continuat a extrage exemple din 49 autori; cu totul s'aū extras 56 opere în 86 volume. Dl dr. I. U. Jarnik a extras din 12 volume de literatură populară. Dl S. Fl. Marian a făcut extracte din scrisorile sale, trimițend pân' acuma 2618 bilete. Comisiunea s'a adresat domnilor Gr. Stefanescu și Saba Stefanescu, rugându-i să adune din scrierile și notele lor terminii privitorii la geologie și mineralogie. În acelaș mod aū fost rugați dnii Gr. Antipa și N. Leon ca să adune numirile româneșci relative la zoologie la pescărie, la vėnătoare etc. Adunarea materialului se va închide în octombrie viitor. La epoca aceea va fi adunat tot materialul lexic extras prin toate cercetările făcute și în novembre se va începe redactarea lucrării.

Comisiunea Adamachi se compune astfel: Haret, Poni, Sturdza.

Comisiunea Ottetelesianu se alege în persoanele dlor Kalinderu, Sturdza și Negruzzi.

Cererea dluī I. P. Reteaganul. Secțiunea literară a raportat, că nu poate sprigini cererea dluī I. Pop Reteaganul, ca Academia să-i deie ajutor material la tipărirea novelor și schițelor sale, din cauza că Academia nu tipărește decât culegeri făcute din popor. Plenul a aprobat opiniunea secțiunii.

Cererea dluī Ovid Densușian, a i se acordă un ajutor anual pentru tipărirea seminarului de limbă română, ce ține la universitatea din București, se refușă, din lipsa de fonduri, la propunerea făcută de secțiunea literară.

Membri noi. Secțiunea literară a propus, prin majoritate de voturi, ca membru ordinar (în locul lui G. Chițu) pe distinsul scriitor și orator Delavrancea; iar membru corespondent, în locul reposatului Esarcu, pe dl Anghel Demetrescu, cunoscutul profesor și estetician din București.

A patra ședință publică s'a ținut luni la 5/17 aprilie, participand și prințul moștenitor Ferdinand, care a presidat-o. Dl Gr. G. Tocilescu a făcut o foarte instructivă conferență istorică, asupra săpăturilor de la Axiopolis și movila de lângă Tropaeum, aratand totodată și unele obiecte găsite acolo.

Ilustrațiile noastre.

Fată din Betlehem. Orașul Betlehem, Vifleimul din cântările noastre bisericeșci, atrage atențiunea nu numai prin nașcerea Măntuitorului, ci și prin tipurile de popoare ce se află acolo. Un astfel de tip se înfățișează și prin ilustrațiunea din fruntea foii noastre, o fată bogată într'un costum pitoresc.

Echo. Un tablou plin de frumuseță, pe care numai imaginația inflăcărată a unu-i pictor-poet l-a putut plăsmui atât de gingaș, frumos și încântător.

LITERATURĂ.

Noua carte a lui Coșbuc. Distinsul nostru poet dl G. Coșbuc a scos la lumină ȃilele acestea la București volumul seū de mult anunțat: „Povestea unei coroane de oțel“ în care descrie resbelul din 1877—78 pentru țeranii în formă populară. Cea mai mare parte e scrisă în prosă, frumoasă și clară; iar unele episoade se povestesc în versuri, pentru ca școlarii să le poată recită. De sigur lucrarea are să fie bine primită în toate cercurile.

Originile principatelor române. Acesta e titlul unuī volum publicat de dl Dimitrie Onciul, profesor la universitatea din București și membru corespondent al Academiei Române. Volumul conține, după prefață, o introducere, apoī: Originile principatului Țării-Româneșci, Originile principatului Moldovei, Încheiere și Note.

Poema Iov româneșce. Dl profesor G. O. Gârbea a tradus în versuri iambice renumita poemă dramatică „Iov“ și a publicat-o în o ediție de lux, cu multe ilustrații artistic executate. Felicităm pe dl traducător, care în acest timp al realismului n'a pregetat a îmbogăți literatura noastră cu aceasta lucrare poetică.

Din istoria Banatului. Dl Patriciu Dragalina, profesor în Caransebeș, va scoate în curend de sub tipar un fragment din istoria Banatului. Fragmentul acesta tratează bravura unei companii a regimentului Valaho-iliric, în frunte cu căpitanul ei Adam Maovetz, contra Turcilor în anul 1788 și afară de documentele apărute, se întemeiază pe un manuscript din timpurile acelea, care se află în posesiunea dluī Isaie Stoica de Hașeg.

Anuarul corurilor vocale româneșci. Dl Timotei Popovici, profesor de musică la gimnasiul românesc din Brașov, adună toate datele privitoare la corurile vocale și reuniunile de cântări; face dar apel cătră toate reuniunile de cântări și musică și cătră corurile de plugari de pretotindenii să-i trimită informațiunii relative la activitatea lor. Toate aceste le va publică apoī într'un anuar, merit să apară în fiecare an. Noi credem că ideea aceasta s'ar pute imbină cu proiectul comitetului Societății pentru fond de teatru român, d'a publică în Anuarul seū și o dare de seamă despre mișcările teatrale de peste an, căci acele mișcări se manifestează în deosebii prin corurile noastre vocale.

Fenomene geologice. Dl Grigoriu Stefanescu, membru al Academiei Române, a scos de sub tipar o broșură intitulată: „Fenomenele Geologice din parcul național Yellowstone“ conferență ținută la societatea Geografică română din București.

PICTURĂ.

Marea frescă a Ateneului din București. Cei ce cunosc splendida sală a Ateneului din București, șciū că pe părăși giur-impregiur este un loc rezervat pentru marea frescă ce va reprezintă principalele faze ale istoriei Românilor. Regretatul Const. Esarcu a lăsat o sumă care să servească pentru facerea acelei fresce. Lucrările se vor face treptat și vor dură doi ani. Mai mulți pictori români aū fost deja angajați pentru a face aceasta lucrare.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Contra mitropolitului din Cernăuți. „Patria“ din Cernăuți scrie, că în curând se va convoca acolo un mare meeting românesc spre a cere trimiterea mitropolitului Arcadie al Bucovinei la mănăstire, din cauza că e prea bătrân și absolut incapabil de muncă. În acest sens se va înainta Maj. Sale un memoriu.

Nou doctor în drept. Dl Aurel Ciupe a fost promovat de universitatea din Cluș doctor în științele juridice.

Alumneș gr. or. românesc în Beins. Aflăm din „Revista Orăștiei“ că părintele Iosif Gomboș din Vidra-de-sus a oferit gratuit toate lemnele trebuincioase pentru zidirea alumneului gr. or. românesc din Beins; iar scândurile în prețul cât îl costă.

C E E N O U.

Hymen. Dl Iosif Molnar, funcționar la oficiul telegrafic-poștal din Brașov, s'a cununat acolo cu dșoara Cornelia Papp, fiica reposatului avocat dr. Ioan Papp din Arad.

Carmen Sylva regina florilor. Citim în „Kölnische Zeitung“: Chestia cine va fi cea mai demnă regină a florilor la prima serbare de flori din Colonia, a impus răspunsul ca demnitatea aceasta să se încredințeze aceleia care este în acelaș timp poetă originară de pe malurile Rinului și adevărata regină, adică poetei de pe tronul României, Carmen Sylva. La o întrebare telegrafică, regina Elisabeta a răspuns că primește cu mulțumire această alegere și va trimite pentru această serbare o lucrare poetică. În cazul când va fi împedicată de a asista în persoană, propune ca locuștoare pe tinera Ei nepoată, prințesa Luisa de Wied.

Asociațiunea și Eke. Aflăm din „Gazeta Trans.“, că comitetul Asociațiunii, în ședința de la 1/13 l. c., sub presiunea dlui I. M. Moldovan, a discutat invitarea societății „Erdélyi Kárpát egyesület“ din Cluș d'a aranja camera românească la expoziția etnografică de acolo și a decis unanim a nu se angaja la aceasta lucrare, având să înființeze ănsaș o casă națională și în ea un muzeu.

Fondul pentru monumentul lui Iancu. Dl T. L. Albini a depus la institutul „Victoria“ din Arad suma de 4.700 fl., la cât s'a urcat pân' acuma fondul pentru monumentul lui Iancu, administrat de Banca Națională a României. Apoi a adresat comitetului Asociațiunii cererea să primească îngrijirea ulterioară a fondului. Comitetul a primit, cerând să i se trimită libelul de depunere.

O nouă artistă română. „Neue Freie Presse“ ne aduce știrea că ăilele acestea va fi angajată ca eroină la Burgtheater din Viena o tineră româncă cu numele Ana Nolesca, care acum câteva ăile și-a făcut proba în rolul contesei Orsina din „Emilia Galotti“, distingându-se prin un admirabil organ, un temperament viu și prin o dicțiune perfectă.

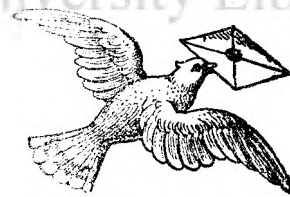
Pentru ce sânt mai frumoase Româncele decât unguroicele? Iată întrebarea la care nu puteau răspunde unguroicele din Nădlac. În sfârșit au aflat, că

pricina este, că Româncele se scaldă în Mureș în vinerea mare. Voind a le întrece, se scaldară și ele, dar fiind rece, se bolnăviră toate. De atunci în vinerea mare s'au pus străji la Nădlac, ca unguroicele să nu se poată scaldă. Așă povestește aceste corespondentul unui diar din Budapesta.

Înmormântarea lui Lascar Catargiu, șeful partidului conservator din România, s'a făcut în duminica trecută la București, cu cea mai mare pompă ce s'a vădut cândva acolo. Au asistat cel puțin o sută de mii de oameni, în frunte cu prințul moștenitor, care a petrecut cosciugul până la palatul regal. Afară de cele două cară încărcate cu cununii, peste șesezeci de corporațiuni și delegațiuni au dus cununii. În frunte eră cununa Românilor din Ardeal și a comitetului național. S'au ținut mai multe cuvântări de către dnii Gr. G. Cantacuzino, gen. Manu, Th. Rosetti, Tache Ionescu și alții. Regina, principesa Maria și mica princesă Elisabeta priviau convoiul din fereastra palatului regal.

Au murit: Dr. Absolon Feier, medic în Hunedora, la 11 aprilie, în etate de 33 ani; Ioan Nastasi, profesor la școala reală gr. or. din Cernăuți, în etate de 36 ani; Toma Galetariu, un fruntaș țeran român din Tela, lângă Lipova, la 7 aprilie în etate de 76 ani, făcând multe fundațiuni, între altele bisericești de acolo 13.000 fl.; Ioan Sanință, membru-secretar al Eforiei școalelor române din Brașov, în etate de 64 ani.

Poșta redacției.

Blag. S. În curând.

A. G. Rentorcându-se directorul revistei noastre, ve va răspunde mumași decât.

Sigetul-Marmației. I. M. Am arătat scrisoarea la locul competent și vei primi în curând informațiunea dorită.

Dnei A. P. S'a pus între cele ce au să se publice mai târziu.

Nu se poate? Nu.

El și ea. Un subiect tratat de mii de ori.

Din versurile sosite în săptămâna trecută nu putem în-trebuința nici unul.

Călimdarul săptămânei.

Dumineca Floriilor Ev. dela Ioan c. 13.			
ziua sept.	Călimdarul vechiu	Călimd. nou	Soarele.
Duminecă	11 (+) Floriile	23	George 4 33 6 55
Luni	12 Cuv. Vasilie	24	Adalberg 4 31 6 57
Mărți	13 Mart. Artenie	25	Marcu Ev. 4 28 6 59
Mercuri	14 Păr. Martin	26	Esechia 4 26 7 0
Joi	15 SS ap. Ar. și Trof.	27	Anastasiu 4 24 7 2
Vineri	16 (+) Vinerea patimilor	28	Vitalis 4 22 7 4
Sâmbătă	17 Mart. Agap.	29	Petrus 4 20 7 5

Avis abonaților nostri. Treiluniul ianuarie—martie s'a încheiat cu numărul 13. Rugăm pe toți aceia ale căror abonamente au expirat, precum și pe aceia cari încă nu ș-au achitat datoria pentru trecut, să binevoiască a ne răspunde costul de abonament, ca să nu fim siliți a sistă expediarea foii la adresa lor, căci „Familia“ numai acelora se poate trimite cari plătesc regulat.